

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора Лабунця Віктора Миколайовича на дисертаційне дослідження **Ян Ханьжи на тему «Формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні»**, подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 - Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Глобалізаційний та мультикультурний характер сучасного світу зумовлює становлення нових вимог до підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва. Зокрема актуальності набуває необхідність формування в згаданих здобувачів умінь ефективної комунікації в умовах включення до мистецького дискурсу множини культурних контекстів та представників різних культурних просторів. Значущим потенціалом у даному контексті володіє концепція художнього полілогу, яка концентрує увагу на організації художньо-комунікативного процесу на засадах плюралізму, коли унікальне бачення кожного інтегрується в цілісну та неповторну інтерпретаційну концепцію.

Особлива доцільність реалізації потенціалу художнього полілогу є затребуваною в ансамблевому музикуванні, успішність якого у багатьох залежить від характеру та якості художньо-комунікативного процесу. Зокрема, фундаментального значення набуває характер художньо-творчої співпраці, коли міжсуб'єктна комунікація та колективне художнє спілкування з мистецьким твором детермінують перебіг та результативність співтворчого інтерпретаційно-виконавського процесу.

Таким чином, компетентна участь у творчому процесі ансамблевого музикування вимагає сформованості відповідних художньо-полілогічних умінь, які забезпечують здатність до творчої узаємодії на засадах безконфліктності, інклюзивності та плюралізму. З огляду на популярність у музично-мистецькій царині такого виду діяльності як ансамблеве музикування, спрямованість на

формування в майбутніх магістрів музичного мистецтва відповідних художньо-полілогічних умінь видається суттєвим чинником підвищення якості їх професійної підготовки та, як наслідок, конкурентоспроможності на ринку праці. У зв'язку з цим, тема дисертаційного дослідження Ян Ханьжи «Формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні» є надзвичайно актуальною.

Актуальність досліджуваної проблеми також підтверджується тим, що дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» і відповідає науковій темі кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти: «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми».

Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 4 від 28 жовтня 2021 р.).

Здійснене дисертантом дослідження дозволило отримати низку результатів, які, безумовно, можуть характеризуватися як такі, що володіють *науковою новизною*. Зокрема, автором вперше визначено сутність поняття «художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва» в ансамблевому музикуванні та докладно проаналізовано їх структуру, у результаті чого ідентифіковано взаємодію полікомунікативно-мотиваційного, семіотико-епістемологічного, дескриптивно-рефлексійного та дискурсивно-партисипативного компонентів.

Вагомим внеском є представлений у дисертації діагностичний апарат, критерії та показники якого цілеспрямовано розроблені задля оцінювання кожного з компонентів художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва. Також, цінною є якісна характеристика рівнів сформованості досліджуваних умінь, зокрема, визначених у результаті проведеної діагностики ілюктивно-поезисного, інтерпретаційно-усвідомленого, афективно-

стохастичного та комунікативно-редукціоністського рівнів.

Означений діагностичний апарат підтверджує практичну значущість отриманих результатів здійсненого дослідження, разом із розробленою дисертантом методикою формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні, модель якої охоплює комплекс педагогічних умов та відповідних методів. Переконливе обґрунтування поетапного застосування означеної методики на засадах акторно-мережевого, плюралістичного, художньо-комунікативного та колаборативного підходів, представлене в дисертації, також, є вагомим здобутком дисертанта.

Основні результати дослідження впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Довідка № 3118/24 від 27.12.2024 р.)

Представлені результати дослідження висвітлено у 9 публікаціях, з яких 3 статті (2 одноосібні та одна у співавторстві) надруковано в наукових фахових виданнях України, та 6 – апробаційного характеру, з яких 3 – у зарубіжних виданнях.

Публікації дисертанта ґрунтовано та послідовно висвітлюють результати здійсненого дослідження, а основні наукові положення пройшли належну *апробацію* у ході міжнародних науково-практичних конференцій.

За результатами ознайомлення з дисертацією Ян Ханьжи констатуємо, що представлені в ній положення, зокрема, характеристики сутності досліджуваного конструкту, його функцій, структурних компонентів та критеріїв оцінювання їх сформованості, а також, методологічних основ розробленої методики та усіх її елементів є переконливими, обґрунтованими та оригінальними, отже, здійсненими самостійно.

Дослідження дисертанта спирається на грамотно та коректно розроблений науковий апарат, зокрема, логічно сформульовану мету дослідження, яка полягає у теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методики формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні, а також відповідні об'єкт, предмет та

низку узгоджених завдань.

Розроблена дисертантом структура дослідження дозволила йому логічно та послідовно розв'язати усі поставлені завдання. Зокрема, у **першому розділі «Теоретичні основи формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні»** феномен художнього полілогу ґрунтовано досліджено з опорою на низку релевантних проблематиці теорій. Цінною є цілісність та послідовність логіки дослідження, якої дисертант дотримується на тлі здійснення аналізу з погляду різних концепцій. У великій мірі таку цілісність забезпечила опора дисертанта на акторно-мережеву теорію, яка дозволила методологічно інтегрувати різні етапи наукового пошуку в цілісний дослідницький процес. Зокрема, з опорою на дану теорію дисертантом було визначено, що особливістю художнього полілогу є його плюралістична природа, яка детермінує рівноправність внеску усіх акторів. При цьому, досліджується, як внесок безпосередньо виконавців, так і культурних феноменів, зокрема, художніх концепцій, інтерпретаційних традицій, культурних контекстів тощо, які включаються в дискурс завдяки відповідним художньо-полілогічним умінням учасників ансамблю. Дисертантом ідентифіковано низку функцій означених умінь (зокрема, ілюкативну, асамбляжну, прогностичну та перформативну) та конкретизовано сутність художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні як професійно-значущого конструкту. Зокрема, дисертантом визначено, що такі уміння являють собою інтегральний конструкт, заснований на прагненні співтворчості та самореалізації в ансамблевому музикуванні через обмін мистецтвознавчими, музично-теоретичними, музично-історичними та методично-виконавськими знаннями, із застосуванням навичок активної комунікації та прогностичної рефлексії задля сумісного моделювання інтерпретаційної концепції музичного твору та її реалізації як спільного емерджентного виконавсько-творчого результату художньо-полілогічної ансамблевої узаємодії.

Спираючись на акторно-мережеву теорію та застосовуючи функціональний аналіз, Ян Ханьжи ідентифікує у структурі означених умінь низку

взаємопов'язаних компонентів, обґрунтовуючи їх взаємовплив та унікальну функціональність щодо забезпечення компетентної участі в художньому полілозі ансамблевого музикування.

У другому розділі «Методологічні засади формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні» дисертант переконливо обґрунтовує доцільність опори на низку наукових підходів та пов'язаних з ними принципів задля досягнення мети дослідження. Зокрема, Ян Ханьжи вдало реалізовує методологічний потенціал акторно-мережевої теорії шляхом обґрунтування відповідного підходу та визначення його функціональності щодо забезпечення процесу формування художньо-полілогічних умінь в ансамблевому музикуванні. Означений підхід розглянуто дисертантом як провідний, адже особливу цінність у контексті дослідження представляє його спрямованість на створення основи для розуміння динаміки складної взаємодії між різними учасниками художнього полілогу. Переконливо обґрунтовано дисертантом напрями взаємодії даного підходу із плюралістичним, художньо-комунікативним та колаборативним, а також, низкою принципів.

Слід особливо відзначити лаконічність та доречність запропонованих принципів, серед яких особливо слухними в контексті дослідження вбачаються обговорення та узгодження художніх ідей, заохочення спільного мистецького дослідження, визнання різноманітних інтерпретаційних традицій, свободи творчого самовираження, взаємної поваги та спільної відповідальності, відкритого спілкування в ансамблевій взаємодії.

Дисертант докладно представляє логіку обґрунтування педагогічних умов, сприятливих щодо формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні, серед яких: стимулювання інтенційного прагнення майбутніх магістрів музичного мистецтва до активної комунікації у ансамблевому музикуванні; спрямування на формування епістемологічного базису художньо-полілогічного інтерпретаційного процесу ансамблевого музикування; спонукання до розуміння та застосування знаків

художньої та інтерсуб'єктивної комунікації задля вирішення інтерпретаційно-виконавських завдань у процесі ансамблевого музикування. Добираючи відповідні методи автор спирається на актуальні досягнення музично-педагогічної думки та доводить доцільність застосування таких методів, як-от включення мультисенсорної взаємодії, взаємного навчання, колаборативної імпровізації тощо.

Суттєвим досягненням дисертанта та, в цілому, цінним результатом дослідження є проведений експеримент, перебіг якого докладно презентовано в третьому розділі **«Експериментальна перевірка методики формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні»**. З опорою на визначену структуру досліджуваного конструкту, дисертантом розроблено діагностичний апарат, основу якого склали аксіологічно-синергійний, герменевтично-інтерпретаційний, антиципаційно-результативний, координаційно-альтруїстичний критерії та відповідні показники. Вартує особливого схвалення прискіпливе ставлення дисертанта до обґрунтування валідності добраних діагностичних методів та перевірки отриманих результатів. Зокрема, у роботі докладно описано перебіг та результати процесів отримання та аналізу даних, висвітлено зміст інструментів оцінювання, які застосовувалися експертами (як-от, рубрикатори оцінок, схеми кодифікації відеоспостережень). Усі результати докладно описано та наочно представлено у табличному вигляді, а також, візуалізовано за допомогою діаграм.

Схвального відгуку заслуговує побудова та висвітлення в дисертації перебігу формувального експерименту, зокрема ясність та переконливість запровадження усіх елементів методики протягом установчо-проблематизаційного, комунікативно-ангажувального та творчо-мобілізаційного етапів. Треба відзначити, що дисертантом докладно описано, як педагогічні умови та методи застосовувалися на засадах обґрунтованих методологічних засад задля вирішення мети кожного з етапів експерименту. Також, позитивним є використання в ході формувального експерименту проактивних творчих форм навчання, як-от тренінгів, герменевтичних семінарів, майстер-класів тощо.

Позитивне враження від експериментальної роботи із розробки та запровадження методики є статистично підтвердженим, адже результатом даного процесу стало суттєве зростання показників сформованості досліджуваного конструкту. Особливої відзнаки заслуговує докладне представлення всіх математично-статистичних підрахунків, зокрема, формул обчислення значущості отриманих результатів за критерієм Фішера, а також, надання доступу до основних метаданих безпосередньо в додатках дисертації.

Логічно структурованими, докладними та, одночасно, лаконічними є висновки з дисертаційного дослідження, які чітко висвітлили результати виконання кожного з поставлених завдань.

У цілому дисертаційне дослідження характеризується послідовністю, узгодженістю зв'язків, та обґрунтованістю висвітлених положень, про що свідчить опора дисертанта на значну кількість релевантних літературних джерел, опублікованих в авторитетних наукових виданнях.

Позитивно оцінюючи досягнуті Ян Ханьжи науково-теоретичні та практичні результати, вважаємо за необхідне висвітлити окремі *дискусійні положення, зауваження та побажання*:

1. Серед доречних та цілком релевантних проблематиці дослідження теорій розглянуто, зокрема, теорію міжсеміотичного перекладу. При цьому, ґрунтовно вивчено процес застосування даної теорії задля вивчення специфічного процесу «перекладу» (отже, розуміння) невербальної лексики ансамблів. При цьому, доцільним було б вивчити потенціал даної теорії стосовно розуміння знаків музичної мови, адже, як це слушно було зазначено в дослідженні, спільний інтерпретаційний аналіз в ансамблевому музикуванні є процесом, що має свою специфіку.
2. У методологічних засадах дослідження обґрунтовано доцільність дотримання принципу визнання різноманітних інтерпретаційних традицій. Вважаючи цей принцип важливим і слухним в контексті дослідження маємо зауважити, що висвітлення реалізації його потенціалу в процесі застосування експериментальної методики не було

достатнім. Вважаємо, що робота тільки виграла б за рахунок докладного висвітлення даного процесу.

3. У межах висвітлення формувального експерименту дисертантом представлено низку цікавих формувальних методів. При цьому, опис процесів застосування не всіх методів містить музичні приклади, в той час як наявні приклади свідчать про необхідність урахування певної специфіки. Отже, ми вважаємо, що робота тільки виграла б, якщо до кожного із запропонованих методів було рекомендовано перелік творів та додано докладний приклад інтерпретаційно-виконавської роботи.
4. У змісті методики, зокрема, пропонуються тренінги, як-от «Синестетичні переживання», «Практики усвідомленості» тощо. У дисертації подано достатньо докладно зміст таких тренінгів та описано процес їх застосування. Утім, задля забезпечення високої результативності застосування даної методики бажано було б представити повні програми тренінгів із розрахунком годин в додатках.
5. Маємо зауважити, що робота містить поодинокі синтаксичні помилки, одруки та недосконалість форматування.

Утім, висловлені зауваження та побажання мають дискусійний характер та не впливають на позитивну оцінку представленого дисертаційного дослідження з огляду на його наукову та практичну цінність, зокрема, запропоновану ефективну методику вирішення актуальної проблеми підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва.

Таким чином, дисертація Ян Ханьжи «Формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні» є актуальним, самостійним дослідженням, яке ступенем своєї наукової новизни, практичної значущості, достовірності отриманих результатів відповідає чинним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора

філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами, Постановою КМ № 341 від 21.03.2022), а її автор, Ян Ханьжи, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри музичного мистецтва
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

Віктор ЛАБУНЕЦЬ

Проректор з наукової роботи
Кам'янець-Подільського
національного університету
імені Івана Огієнка

Світлана МИРОНОВА

Я підписую засвідчую
В. Лабунець
(підпис)
Начальник відділу кадрів
І.І.Оліник
(підпис)

Я підписую засвідчую
С. Миронова
(підпис)
Начальник відділу кадрів
І.І.Оліник
(підпис)